

Sivistysvaliokunnan mietintö 3/1996 vp

Hallituksen esitys laiksi ammatillisesta opettajankoulutuksesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunta on 7 päivänä toukokuuta 1996 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen 49/1996 vp.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina hallitusneuvos Matti Rajakylä opetusministeriöstä, johtaja Veikko Autio opetushallituksesta, selvitysmies, opetusneuvos Tuija Kirveskari, Suomen Liikemiesten Kauppaoppilaitoksen kannatusyhdistyksen puheenjohtaja, pääjohtaja Ylmeri Runko, johtaja Maarit Martti Tampereen teknillisten oppilaitosten opettajankoulutuskeskuksesta, rehtori Seppo Helakorpi Hämeenlinnan ammatillisesta opettajakorkeakoulusta, rehtori Timo Luopajarvi Helsingin ammattikorkeakoulusta, johtava rehtori Aki Valkonen Helsingin liiketalouden ja hallinnon ammattikorkeakoulusta, johtaja Matti Määttä Oulun seudun ammatillisen koulutuksen kuntayhtymästä, puheenjohtaja Markku Aunola Hämeenlinnan ammatillisen opettajakorkeakoulun opettajayhdistyksestä, koulutusjohtaja Liisa Tirola-Santala ja yliopettaja Raija Lietoinen Lahden muotoiluinstituutista, johtaja Seppo Huhmarniemi Rovaniemen teknillisestä oppilaitoksesta, johtaja Hannele Niemi Tampereen yliopiston Hämeenlinnan opettajankoulutuslaitoksesta, kehittämisjohtaja Kari Mikkela Koulutuskeskus Dipolista, sivistystoimen päällikkö Matti Rasila Suomen Kuntaliitosta, koulutuspoliittinen sihteeri Merja Laamo Opetusalan Ammattijärjestö OAJ:sta, koulutuspäällikkö Erkki Husu Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:stä, koulutuspäällikkö Manu Altonen Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitosta, koulutuspoliittinen sihteeri Merja Ylipaavalniemi Suomen Tekniikan Opiskelijoiden Liiton, Suomen Kauppaopiskelijoiden Liiton ja Suomen Terveystieteiden Opiskelijoiden Liiton edustajana, oppilaskunnan puheenjohtaja Hannu Pylkkänen Helsingin ammattikorkeakoulusta sekä oppilaskunnan puheenjohtaja Kirsi Vainio Jyväskylän ammatillisesta opettajakorkeakoulusta.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki ammatillisesta opettajankoulutuksesta. Samalla muutettaisiin ammattikorkeakouluopinnoista annettua lakia sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia tarpeellisilta osin. Nykyinen ammatillisista opettajankoulutuslaitoksista annettu laki kumottaisiin.

Nykyisin kolmessatoista suomenkielisessä yksikössä järjestettävä ammatillinen opettajankoulutus sijoitettaisiin viiden ammattikorkeakoulun yhteydessä toimiviin ammatillisiin opettajakorkeakouluihin. Ammatillisen opettajankoulutuksen johto, valvonta ja kehittäminen siirrettäisiin opetushallituksesta opetusministeriöön. Ammatillista opettajankoulutusta järjestävällä ammattikorkeakoululla olisi opettajankoulutusta varten sen itsensä hyväksymät koulutusohjelma ja opetussuunnitelma. Opettajankoulutusta varten ammattikorkeakoulussa olisi opettajankoulutuksen johtaja ja määrääjäksi valittava opettajankoulutusneuvosto. Opettajankoulutuksen laajuus ja muut keskeiset asiat sisällytettäisiin ammattikorkeakoulun toimilupa- ja valtionneuvoston päätöksellä. Ruotsinkielinen ammatillinen opettajankoulutus siirrettäisiin kokonaisuudessaan järjestettäväksi Åbo Akademin kasvatustieteiden tiedekunnassa.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 1996, jolloin ammatillinen opettajankoulutus aloitettaisiin Hämeen, Oulun seudun ja Tampereen ammattikorkeakouluissa. Jyväskylän ammatillinen opettajakorkeakoulu sekä Suomen Liikemiesten Kauppaopiston ja Helsingin sairaanhoito-opiston opettajankoulutusosastot jatkaisivat opetusministeriön alaisina väliaikaisina opettajankoulutuslaitoksina 1 päivään elokuuta 1997 saakka, jolloin Jyväskylän ammattikorkeakoulu sekä Helsingin liiketalouden ja hallinnon ammattikorkeakoulu aloittavat toimintansa ja opettajankoulutus aloitettaisiin niissä.

Valiokunnan kannanotot

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Yleistä. Ammatillisen opettajankoulutuksen järjestelyjä on 1970-luvulta lähtien selvitelty lukiossa työryhmissä ja toimikunnissa. Viimeksi asiaa on selvittänyt opetusministeriön asettama ammatillisten opettajankoulutuslaitosten organisoituyöryhmä (Opetusministeriön työryhmien muistioita 1993:23), joka selvitti useita vaihtoehtoisia malleja ammatillisen opettajankoulutuksen järjestelyiksi. Tässä yhteydessä tulivat selvitettyiksi myös eri vaihtoehtojen edut ja haitat. Yliopistomallista työryhmä totesi, että se tarjoaisi saumattoman yhteistyömahdollisuuden muuhun opettajankoulutukseen. Opinnot voitaisiin niveltää nykyistä paremmin osaksi muita korkeakouluopintoja. Yliopistomallin haittana työryhmä piti yhteyksien vaikeutumista omaan toimintaympäristöön. Ammattikorkeakoulumallin vahvuutena työryhmä piti kytkeytymistä ammattikorkeakoulun tarjoamaan monialaiseen toimintaympäristöön ja elinkeinoelämän yhteyksiä. Täten voidaan hyödyntää ammatillisten sisältöjen hallintaa, yhteistyöverkostoja tiedekorkeakouluihin ja työelämään sekä erilaisia muita voimavaroja. Malli tekee myös mahdolliseksi terveen kilpailun.

Ammatillisista opettajankoulutuslaitoksista annetun lain (667/90) käsittelyn yhteydessä valiokunta (SiVM 1/1990 vp) kiirehti opettajankoulutuksen kehittämistä merkitsevän valmistelun käynnistämistä ja edellytti, että hallitus asettaa pikaisesti parlamentaarisen komitean kartoittamaan maamme opettajankoulutuksen uudistamistarpeita kokonaisuudessaan. Hallitus totesi kertomuksessaan hallituksen toimenpiteistä vuonna 1994, että opettajankoulutuksen tilannetta ja kehittämistarpeita on selvitetty useissa työryhmissä. Tehdyt ehdotukset muodostavat pohjan ammatillisen opettajankoulutuksen kehittämiseksi.

Valiokunta piti mietinnössään (SiVM 1/1990 vp) tärkeänä, että ammatillisen opettajankoulutuksen tasoa korotetaan koulutuksen sisältöä uudistamalla, sekä painotti, että ammatillisen

opettajankoulutuksen saattaminen samalle tasolle muun opettajankoulutuksen kanssa on ammatillisen koulutuksen vaativuuden ja arvostuksen kannalta tärkeää.

Valiokunta kiirehti myös pieniin yksiköihin hajautettujen maatalousalan, koti- ja laitostalouden sekä käsi- ja taideteollisuuden opettajankoulutuksen sekä toisaalta terveydenhuoltoalan opettajankoulutuksen tarkoituksenmukaista järjestämistä koskevien selvitysten tekemistä.

Käsitellessään hallituksen esitystä (HE 319/1994 vp) laiksi ammattikorkeakouluopinnoista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi valiokunta kiinnitti mietinnössään (SiVM 32/1994 vp) huomiota siihen, että hallituksen esitykseen ei sisälly mahdollisuutta antaa opettajankoulutusta ammattikorkeakouluissa. Valiokunta piti tilannetta ongelmallisena ja katsoi, että on tärkeää selvittää, kuinka monessa yksikössä ammatillista opettajankoulutusta on tarkoituksenmukaista antaa. Sen jälkeen oli ratkaistavana, mikä on tarkoituksenmukaisin koulutustaso ammatilliselle opettajankoulutukselle ja muun muassa suhde tiedekorkeakouluihin. Valiokunta edellytti, että hallitus valmistelee opettajankoulutusta koskevan kokonaisratkaisun siten, että tarvittavat lainsäädäntötoimet saadaan tehdyksi mahdollisimman pikaisesti.

Hallituksen esityksessä ammatillisen opettajankoulutuksen uudelleenjärjestelyistä on lähdeetty ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen tarpeita selvitysten perusteella tarkoituksenmukaisimmin palvelevasta mallista. Nyt tehty hallituksen esitys ammatillisen opettajankoulutuksen järjestämisestä viiden ammattikorkeakoulun yhteydessä merkitsee ammatillisen opettajankoulutuksen toteuttamista sen omassa toimintaympäristössä kuitenkin korostamalla yhteistyötä tiede- ja taidekorkeakouluissa järjestettävän opettajankoulutuksen kanssa. Tämän vuoksi hallituksen esityksen perusteissa onkin keskitytty korostamaan ammattikorkeakouluissa järjestettävän ammatillisen opettajankoulutuksen yhteistyötä tiede- ja taidekorkeakoulujen kanssa. Esimerkiksi kasvatusalan yleisopintojen osalta useimmat ammatilliset opettajankoulutuslaitokset ovat tähänkin saakka harjoittaneet varsin tiivistä yhteistyötä yliopistojen kanssa.

Valiokunta on asiantuntijoita kuullessaan perehtynyt sekä yliopistomallin että ammattikorkeakoulumallin etuihin ja haittoihin ja todennut, että kummallakin mallilla on omat vahvat puolensa. Valiokunta korostaa todenneensa mietin-

nössään SiVM 32/1994 vp, että ammattikorkeakoulujärjestelmän tulee olla sellainen, että ammattikorkeakoulun suorittaneet pääasiallisesti voivat siirtyä työelämään ja että heillä tulee olla hyvät lisä- ja täydennyskoulutusmahdollisuudet. Samassa yhteydessä valiokunta on painottanut, että ammattikorkeakoulujen on olennaisella tavalla erotuttava tiede- ja taidekorkeakouluista.

Huomioon ottaen ammattikorkeakoulujen luonteen ja hallituksen esityksessä esitetyt perustelut valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena, että ammatillinen opettajankoulutus järjestetään ammattikorkeakoululaitoksen piirissä. Täten voidaan parhaiten saavuttaa ammattikorkeakouluverkostolle asetetut tavoitteet ja siitä voidaan luoda toimintakyvyltään korkeatasoinen, uutta luova ja taloudeltaan tehokas.

Ammatillisen opettajankoulutuksen tavoitteet. Valiokunta korostaa, että lähtökohdat opettajankoulutuksen järjestämisessä yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen puolella ovat pääsääntöisesti erilaiset. Peruskoulun ja lukion opettajiksi aikovat ovat ylioppilaita, jotka haakeutuvat yliopistoon suorittamaan nimenomaan opettajan tutkintoa. Tämä tutkinto tuottaa samalla kertaa sekä ammatilliset että pedagogiset valmiudet yleiskoulun opettajan tehtäviin. Sen sijaan ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen opettajiksi aikovat ovat jo ammatillisesti kouluttautuneita, ja heistä nykyisin jo puolet on ylemmän korkeakoulututkinnon ja ammattikorkeakouluissa osin lissensiaatin tai tohtorin tutkinnon suorittaneita. Heillä on takanaan usein pitkäkin työelämän kokemus ja heidän kohdallaan opettajankoulutus on sitä, että he saavat riittävät pedagogiset valmiudet ammatillisten valmiuksien välittämiseen opiskelijoille.

Ammatillisen opettajankoulutuksen tarkoituksena on antaa ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen opettajille opettajan tehtäviin vaadittava pedagoginen koulutus. Viime vuosina eri oppilaitosryhmien opettajien pedagogisia kelpoisuusvaatimuksia on yhtenäistetty niin, että ammatillisen opettajankoulutuksen vähintään 35 opintoviikon laajuiset opinnot antavat pedagogisen kelpoisuuden myös mm. peruskouluun ja lukioon.

Ammatillisen koulutuksen opettajalta edellytetään yleisten pedagogisten ja kasvatukseen liittyvien taitojen sekä ammatillisten oppilaitosten tuntemuksen lisäksi myös hyvää käsitystä yhteiskunnasta sekä hyvää työelämän ja ammattien kehityssuuntien tuntemusta, koska opettajan

työn kohteena ja sisältönä on nimenomaan työelämässä tarvittavan ammatillisen osaamisen edistäminen.

Opettajankoulutuksen tulee vahvistaa sellaista osaamista, jossa ammatillinen, työelämää koskeva perustieto ja -taito yhdistyvät pedagogisen ja kasvatuksellisen aineksen kanssa. Lisäksi entistä tärkeämpää opettajalle on kyetä luomaan edellytyksiä opiskelijoiden kansainvälisen vuorovaikutuksen lisäämiseen ottamalla huomioon opiskelijoiden omat ammatilliset tavoitteet ja muut lähtökohdat.

Asiantuntijalausunnoissa on kiinnitetty huomiota ammattikorkeakoulussa ammatillisen opettajankoulutuksen saaneiden täydennys- ja jatkokoulutuksen toteuttamiseen. Valiokunta pitääkin tärkeänä selvittää, miten ammatillisessa opettajankoulutuksessa oleville turvataan jatko-opiskelumahdollisuus yliopistoissa, samoin sitä, että ammatillisen opetuskoulutuksen 35 opintoviikon opetusohjelmat pyritään valmistelemaan yhteistyössä yliopistojen kanssa siten, että huomioidaan korvaavuus esimerkiksi cum laude -opinnoissa.

Korkeakoulujen välinen yhteistyö ja yhteiskunnallinen vuorovaikutus. Sillä toimintaympäristöllä, jossa ammatillisten oppilaitosten opettajat koulutetaan, on suuri merkitys ammatillisen koulutuksen jatkuvalle kehitykselle palvelemaan lopullista asiakastaan eli suomalaista elinkeinoelämää. Ammatillisen opettajankoulutuksen tulee perustua tutkivaan kehittämisotteeseen, jossa turvataan myös työelämän jatkuvien muutosten tutkiminen ja pedagoginen kehittäminen tältä pohjalta. Ammattikorkeakoulut tekevät paljon opettajankoulutusta palvelevaa tutkimustyötä yhteistyönä yliopistojen kanssa. Ammattikorkeakouluissa suoritettavaa soveltavaa tutkimusta sekä yliopistollisen sektorin tieteellistä perustutkimusta tulee pyrkiä käyttämään hyväksi molempien korkeakoulujen tutkimustyön kehittämiseksi.

Valiokunta korostaa, että ammatillisen opettajankoulutuksen tulee rakentua ammattikorkeakoulujen varaan siten, että sille rakennetaan kiinteät suhteet yliopistollisen sektorin korkeakoulujen kanssa. Varsinkin uusimman tutkimustiedon ja tutkimustoiminnan kehittämiseksi tulee luoda suhteet yliopistollisen sektorin kanssa alakohtaiseen laitokseen. Opettamiseen ja pedagogiikkaan liittyvän tutkimuksen ja taitotiedon parhaaksi hyödyntämiseksi ammattikorkeakouluissa olevien ammatillisten opettajakorkeakoulujen ja yliopistojen alaisuudessa toimivien

opettajankoulutuslaitosten välille tulee saada käytännön yhteistyötä.

Esityksen mukaisilla viidellä paikkakunnalla on hyvät yhteydet yliopistolliseen korkeakouluun. Esimerkkinä opettajankoulutuslaitoksen toiminta Tampereen ammattikorkeakoulussa mahdollistaa yhteistyön sekä Tampereen teknillisen korkeakoulun että Tampereen yliopiston kanssa. Tällöin opettajankoulutuslaitoksella on mahdollista toimia sekä oman opetusalan että pedagogiikkaan liittyvän primäärisen tiedon välittäjänä.

Erikoisyksiköt ja ammatillinen erityisosaaminen. Asiantuntijalausunnoissa esitettiin, että ammatillista opettajankoulutusta ei tulisi rajata esityksessä nimettyihin viiteen yksikköön, vaan että joidenkin erityisalojen, kuten kulttuuri- ja taidealojen, ammatillinen opettajankoulutus sijoitettaisiin Lahden ammattikorkeakouluun, jolla ammatillisen erityisosaamisensa vuoksi on erinomaiset edellytykset laadukkaaseen opettajankoulutukseen. Valiokunta ei pidä tarkoituksenmukaisena tässä vaiheessa lisätä ammatillista opettajankoulutusta antavia yksiköitä hallituksen esityksessä ehdotetusta viidestä, mutta pitää samalla tärkeänä, että pienten erikoisyksiköiden, kuten taide- ja kulttuurialojen erikoisyksiköiden ammatillinen erityisosaaminen säilytetään. Näiden erikoisyksiköiden toiminta tulee pyrkiä turvaamaan hallituksen esityksessä mainittujen viiden yksikön puitteissa. Valiokunta pitää tärkeänä, että järjestetään seuranta erikoisyksiköiden toimintamahdollisuuksista ja ammatillisen erityisosaamisen turvaamisesta.

Yksityiskohtaiset huomautukset

17 §. Opetusministeriöstä saadun selvityksen mukaan hallituksen esitystä valmisteltaessa ei kaikilta osin ehditty ottaa huomioon Helsingin liiketalouden ja hallinnon ammattikorkeakoulua eikä Jyväskylän ammattikorkeakoulua, jotka saivat toimiluvan viikkoa ennen hallituksen esityksen antamista. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin viimeistä virkettä siirrettäväksi uudeksi 3 momentiksi, jotta se koskisi myös näitä oppilaitoksia.

18 §. Edellä 17 §:n perusteluihin viitaten täydennetään myös kyseistä pykälää.

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksyttäisiin muutoin hallituksen esityksen mukaisina paitsi 1. lakiehdotuksen 17 ja 18 § näin kuuluvina:

17 §

Opettajankoulutuslaitoksia koskeva siirtymäsäännös

Tämän lain voimaan tullessa Hämeenlinnan ammatillinen opettajakorkeakoulu siirtyy Hämeen ammatillisen korkeakoulutuksen kuntayhtymän ylläpidettäväksi ja Hämeen ammattikorkeakoulun yhteydessä toimivaksi ammatilliseksi opettajakorkeakouluksi, Oulun terveydenhuolto-oppilaitoksen opettajankoulutusosasto Oulun seudun ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän ylläpidettäväksi ja Oulun seudun ammattikorkeakoulun yhteydessä toimivaksi ammatilliseksi opettajakorkeakouluksi sekä Kurun normaalimetsäopiston ja Tampereen teknillisen oppilaitoksen opettajankoulutusosastot Tampereen kaupungin ylläpidettäväksi ja Tampereen ammattikorkeakoulun yhteydessä toimivaksi ammatilliseksi opettajakorkeakouluksi. (Poist.)

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Opetusministeriö muuttaa 1 ja 2 momentissa mainittujen ammattikorkeakoulujen opettajankoulutustehtävää erikseen siten, että siinä määrätään opettajankoulutuksen opiskelijapaikkamäärät ja sijaintipaikat. (Uusi 3 mom.)

(4 mom. kuten hallituksen esityksen 3 mom.)

18 §

Henkilöstöä koskeva siirtymäsäännös

Tämän lain voimaan tullessa Hämeenlinnan ammatillisen opettajakorkeakoulun vakinaiset virkamiehet ja toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteissa olevat työntekijät siirretään suostumuksensa mukaisesti Hämeen ammattikorkeakoulun vastaavaan tai lähinnä vastaavaan virkaan tai työsuhteeseen tehtävään virkoja haettavaksi julistamatta. Vastavasti Jyväskylän ammatillisen opettajakorkeakoulun vakinaiset virkamiehet ja toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteissa olevat työntekijät siirretään 1 päivänä elokuuta 1997 suostumuksensa mukaisesti Jyväskylän ammattikorkeakoulun vastaavaan tai lähinnä vastaavaan toimeen tai tehtävään niitä haettavaksi julistamatta.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Kirsti Ala-Harja /kok, varapuheenjohtaja Jukka Gustafsson /sd ja jäsenet Tapio Karjalainen /sd, Ossi Kortenieniemi /kesk (osittain), Ulla-Maj Kukkonen

/r, Jaakko Laakso /vas, Annika Lapintie /vas, Arja Ojala /sd, Päivi Räsänen /skl, Irja Tulonen /kok ja Anu Vehviläinen /kesk sekä varajäsenet Liisa Hyssälä /kesk, Riitta Korhonen /kok (osittain) ja Suvi Lindén /kok (osittain).

Vastalause

Viitaten ammatillisessa koulutuksessa tapahtuneisiin suuriin muutoksiin ja tällä hetkellä epätarkoituksenmukaisesti järjestettyyn ammatilliseen opettajankoulutukseen on järkevää, että ammatillinen opettajankoulutus järjestetään uudelta pohjalta. Tätä on edellyttänyt myös eduskunta useissa aikaisemmissa kannanotoissaan.

Katsomme kuitenkin, että ennen lopullista päätöstä ammatillisen opettajankoulutuksen sijoittamisesta asiasta tulee tehdä kokonaisvaltainen selvitys, jossa punnitaan tasapuolisesti sekä ns. ammattikorkeakoulumallin että ns. yliopistomallin hyvät ja huonot puolet. Nyt käsitellyssä oleva hallituksen esitys lähtee puhtaasti ammattikorkeakoulumallista. Hallituksen esittämä ratkaisu jättääkin monilta osin avoimia kysymyksiä, joiden tulisi olla selvitettyinä ennen lopullista päätöksentekoa.

Mielestämme valiokunnan asiantuntijalausunnat antavat puoltaa myös sille, että ammatillisen koulutuksen opettajankoulutus olisi perusteltua sijoittaa yliopistoon muun opettajankoulutuksen mukaisesti.

Yliopistomallin puolesta on aiemmin myös sivistysvaliokunta lausunut selkeän mielipiteensä. Esimerkiksi vuoden 1990 valtiopäivien valiokuntamietinnössä hallituksen esitykseen laiksi ammatillisista opettajankoulutuslaitoksista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi on seuraava valiokunnan yksimielinen linjoitus: ”Valiokunta toteaa, että ammatillisen opettajankoulutuksen järjestelyt liittyvät kiinteästi muuhun opettajankoulutukseen ja kasvatusopillisen tutkimuksen sekä opetuksen järjestelyihin. Valiokunnan mielestä ammatillisen opettajankoulutuksen saattaminen samalle tasolle muun opettajankoulutuksen kanssa on ammatillisen koulutuksen vaativuuden ja arvostuksen kannalta tärkeää.”

Ammatillisen opettajankoulutuksen tehtävänä on kouluttaa opettajia hallitsemaan nuorten ja aikuisten peruskoulutuksen sekä jatkuvan koulutuksen suunnittelun ja toteutuksen perusteita ja metodeja sekä tulkita ja selvittää ajankohdaisia kehittämistavoitteita.

Nykyinen oppimiskäsitys perustuu vankasti elinikäisen oppimisen periaatteisiin, jolloin opettajan roolissa painottuvat ohjauksellisuus ja erityisesti pedagogiset taidot. Syrjäytymisen ja erilaisten lahjakkuuksien huomioiminen koulutuksessa on myös tämän ajan haaste. Ammatillisella opettajalla on jo ennen opettajankoulutukseen tuloa ammattitutkinto ja työelämäkokemus. Opettajankoulutuksen tavoitteena on antaa nimenomaan pedagogisia valmiuksia. Näitä valmiuksia pystyy parhaiten tarjoamaan yliopiston yhteydessä tapahtuva ammatillinen opettajankoulutus.

Monet eri tahot ovat ilmaisseet näkemyksensä ammatillisen opettajankoulutuksen kehittämisen suunnasta. Korkeakouluneuvosto otti vuosina 1994 ja 1995 yksimielisen kannan, jonka mukaan ammatillinen opettajankoulutus tulisi sijoittaa yliopiston yhteyteen. Samoin kasvatusalan tutkintojen arviointi- ja kehittämisprojekti vuonna 1994 kannatti yliopistovaihtoehtoa. Kuitenkin jatkotoimenpiteissä — erityisesti selvitysmiehen työssä — keskityttiin vain ammattikorkeakouluvaihtoehtoon.

Yliopistomallin kannalla ovat myös Suomen Kuntaliitto, Opetusalan Ammattijärjestö (OAJ) ja lukuisat ammatillisten oppilaitosten rehtorit sekä opettajakokelaiden laaja joukko. Voi sanoa, että käytännössä koko kasvatusala on yliopistomallin takana. Myös Euroopan unionissa on tehty linjaus, jonka mukaan kaikkien kouluasteiden opettajankoulutuksen tulisi olla tiede-

korkeakoulujen yhteydessä. Lisäksi esimerkiksi Ruotsissa ja Saksassa ammatillinen opettajankoulutus on sijoitettu yliopistoon.

Laadukas opettajankoulutus edellyttää myös tiivistä yhteyttä tutkimustoimintaan. Ammattikorkeakoulu ei ole päätehtävältään ja perusluonteeltaan tutkimuksellinen instituutio. Tutkimus edellyttää aina myös virkarakennetta, joka mahdollistaa hedelmällisen tutkimustyön. Pelkästään ammattikorkeakoulujen yliopettajien voimin ei tutkimuksellista otetta voida taata. Tutkimus edellyttää myös korkeatasoista tieteellistä kirjastoa ja muita tietopalveluita. Yhteys substanssialueen ja pedagogisen tutkimuksen välillä tulisi olemaan ohut ammattikorkeakoulussa.

Ammattikorkeakoulut ovat pääosin kuntien ylläpitämiä. Myös tämän vuoksi valtion yksin

rahoittama opettajankoulutus soveltuisi huonosti niiden yhteyteen.

Yliopistomallissa opettajat saisivat luonnollisen jatko-opiskeluväylän ja sitä kautta mahdollisuuden itsensä kehittämiseen sekä alan tutkimukseen. Tämä tukisi sitä, että ammatillinen opettajankoulutus on luonteeltaan jatkotutkiminto, jonka asemaa tulisi mieluummin nostaa kuin laskea.

Edellä esitetyn pohjalta ehdotamme kunnioittavasti,

että laki ammatillisesta opettajankoulutuksesta ja eräät siihen liittyvät lait nyt esitetyssä muodossa hylättäisiin ja että ne valmisteltaisiin uudelleen ottaen huomioon tässä vastalauseessa esitetyt näkökohdat.

Helsingissä 5 päivänä kesäkuuta 1996

Anu Vehviläinen /kesk

Liisa Hyssälä /kesk

Päivi Räsänen /skl